

Recenzia

David, S., Kalivoda, H., Kalivodová, E., Šteffek, J. et al. Xerothermné biotopy Slovenska. Biosféra: Bratislava, 2007. 74 p. ISBN 978-80-968030-8-8.

V edícii Biosféra, v sérii vedeckej literatúry vznikla v roku 2007 tematická publikácia o xerothermných biotopoch, ktorá je v stredoeurópskom priestore významným príspevom ku celkovému poznaniu biodiverzity a k snahe o jej komplexnú ochranu. Obsahuje predslov, úvod, hlavnú časť práce rozdelenú na kapitoly: Substráty, Pôdy, Flóra, Fauna, Biotopy, Ohrozenie xerothermných biotopov na Slovensku, Ochrana xerothermných biotopov na Slovensku, Záver, Odporúčaná literatúra a Slovník cudzích výrazov.

Výnimočnou a progresívnou je dvojazyčnosť publikácie (slovensko-anglická), ktorá ju sprístupňuje širšiemu spektru čitateľov – aj zahraničným. Za každou kapitolou a podkapitolou autori umiestnili stručný súhrn najpodstatnejších faktov v anglickom jazyku z predošlého slovenského textu. Iba predslov (Foreword) je výlučne v anglickom jazyku (ostal asi omylom nepreložený?).

V prvých kapitolách čitateľ získa prehľad o abiotických podmienkach prostredia v prezentovaných typoch biotopov. Ideálne by bolo osobitne charakterizovať aj klimatické pomery. V nasledujúcich dvoch kapitolách je uvedený celkový prehľad o flóre a faune xerothermov v ekologických súvislostiach.

Najrozsiahlejšej kapitola – Biotopy ponúka komplexné informácie o najdôležitejších ekologických podmienkach, o druhej diverzite vo fyto- aj zoocenózach, o rozšírení biotopov v jednotlivých geomorfologických celkoch Slovenska a tiež o špecifikách ohrozenosti a ochrany týchto biotopov. Xerothermné biotopy sú podrobne rozdelené podľa kritéria odlišnosti substrátu a tak sa v jednotlivých podkapitolách čitateľ môže dozvedieť špeciálne o biotopoch na sprašiach, na vápenatých substrátoch (vápence, dolomity, travertíny), na neovulkanických horninách (andezitoch) a na silikátoch (kyslé horniny, kremence).

Svojím komplexným ekologickým prístupom so snahou o rovnomerný výklad biodiverzity flóry aj fauny je toto dielo ojedinelým zjavom v našej vedeckej literatúre. Obsahuje podrobné informácie o typickom druhovom zložení biocenóz na základe zhrnutia výsledkov doterajších výskumov, ktoré sú cenné aj z hľadiska možnosti hodnotenia zmien biodiverzity. V tomto kontexte autori publikácie navyše bližšie zhodnotili stav poznania jednotlivých skupín fauny a jednotlivých menších území.

Texty sú veľmi dobre čitateľné, písané logicky a prístupným spôsobom aj pre študentov stredných a vysokých škôl, resp. aj pre širšiu verejnosť. Publikácia je preto vhodná ako odporúčaná rozširujúca literatúra najmä pre študijné odbory biológia a ekológia.

Knižka už pri prvom kontakte zaujme mimoriadne kvalitnou a bohatou grafikou. Na získaní a zhromaždení originálnych farebných fotografií sa podieľalo viac ako 20 autorov! Medzi ilustračným materiálom nechýbajú ani farebné kresby. Názvy obrázkov sú rôznorodé a výstižné. Vzhľadom na dvojazyčný charakter publikácie mohli byť tiež preložené do anglického jazyka.

Zaznamenal som niekoľko preklepov v názvoch rastlín, napr.: kotúč roľný (správne – kotúč poľný, s. 23, obr. 36), *Crambe tatarica* (*Crambe tataria*, s. 26), chryzantéma pieninská (chryzantéma pieninská, s. 36), lučovka veľká – *Corlaya grandiflora* (lučovka veľká – *Orlaya grandiflora*, s. 70, obr. 127), *Allium* (*Allium*, s. 61, obr. 111) a v geografických názvoch: Tomašovský výhľad

pokračovanie na s. 40

pokračovanie zo s. 28

(správne – Tomášovský výhľad, s. 22, obr. 34), Travertínova kopa (Travertínová kopa, s. 30, obr. 51), Hajnačka (Hajnáčka, s. 61, obr. 110).

V názvoch rastlinných druhov sa vyskytli aj staršie synonymné mená, napr. *Ciminalis clusii* pre druh *Gentiana clusii* (s. 34), *Deilosma tristis* pre *Hesperis tristis* (s. 37), použité sú dva názvy pre druh *Thlaspi jankae* – peniažtek Jankov aj peniažtek slovenský (obidva na s. 33) alebo podobne pre druh kamienka modropurpurová – *Lithospermum purpurocaeruleum* (s. 54) aj nesprávny názov kamienka modrofialová – *Buglossoides purpuro-caerulea* (s. 57) v texte na inom mieste.

V kapitole o ohrození biotopov (s. 66) je uvedené, že hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*) je ohrozený z aspektu neúmerného zberu liečivých rastlín. V prípade tohto jedovatého druhu, pri ktorom je neprípustná samoliečba, ide skôr o ilegálne poškodzovanie, resp. vykopávanie jedincov z dôvodu atraktívnosti kvitnúcich rastlín a snahu ich pestovania ako okrasných rastlín.

K odporúčanej literatúre by som určite navrhol doplniť aj staršiu, ale výbornú publikáciu od Jozefa Ponca (Ponec, J. 1989: V stepiach Slovenska. Mladé letá: Bratislava, 172 s. ISBN 80-06-00164-2), ktorá má veľmi blízko k prezentovanej tematike.

V slovníčku na konci knihy sú stručne a zrozumiteľne vysvetlené základné pojmy použité v predošlých textoch. Pri fyto geografických pojmoch *Pannonicum* a *Eupannonicum* však nejde o okraj panónskej resp. eupanónskej xerotermernej flóry, ale o oblasť panónskej flóry a podoblasť vlastnej panónskej flóry.

Záverom možno konštatovať, že nová publikácia „Xerotermerne biotopy Slovenska“ je veľmi vydarené komplexné dielo s konkrétnym prínosom v podobe upozornenia na problematiku ohrozenosti biotopov formou zhrnutia doterajších výsledkov regionálnych vedeckých výskumov, vynikajúceho výkladu ekologických zákonitostí a prezentovania typického druhového zloženia, čo považujem za najvhodnejšiu cestu zvýšenia prírodoochránarskeho povedomia nielen študentov, ale aj v radoch širokej verejnosti.

PETER ŠTRBA